



KNRM moderne redders van de zee

Verder: Achter de schermen bij EPZ | Buiten in de lente | Veerse Kreek bijna klaar

Zestig jaar geleden voltrok zich hier een ramp, in de geschiedenisboeken zelfs omschreven als De Ramp, met hoofdletters. Velen werden in de ijskoude en helse nacht van 1 februari verrast door het alles verwoestende water. 1836 mensen lieten daarbij het leven. En nu? Nu staan hier tulpen. Geen 1836 tulpen. Dit is een gewoon tulpenveld en geen blijvende herinnering aan de slachtoffers. Maar zou het niet mooi zijn dat stiekem een beetje te denken. En dan noemen we deze de 1953Tulp.

Rudy Visser is waterschapsfotograaf



Tulpen uit Ouwerkerk.

inhoud

waargebeurt wat?



- 6** Dijkwerk aan de Nieuw Noord-Bevelandpolder
- 8** Werk Veerse Kreek bijna klaar
- 19** Sloelijntracé Heinkenszand
- 23** Grenspaal in de Hoofdplaatpolder

We zijn dit keer in de bol van energieproducent EPZ. Lezer Laura Mulder krijgt er een openhartige rondleiding. "Stroom uit je stopcontact is vanzelfsprekend, maar er gaat wel veel mensenwerk aan vooraf." De redactie ging mee. Met de lift naar 24 meter boven NAP.

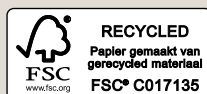


colofon

Scheldestromen is het tijdschrift van waterschap Scheldestromen. Iedereen die interesse heeft, kan een gratis abonnement aanvragen. Het blad verschijnt vier keer per jaar. Het volgende nummer verschijnt begin juni.

Redactie: Linda van Dijke (LvD, eindredacteur), Arjan Goossen (AG), Marjolein Krämer (MK), Janneke Potter (JP), Chantal de Putter (CdP), Danielle Steijn (DS) en Rudy Visser.

Fotografie: Rudy Visser
Opmaak: Life Design, Zierikzee
Druk: Jumbo Offset, Goes
Oplage: 19.500



Reacties, vragen of suggesties?
Ons redactieadres:
 Afdeling Communicatie en Bedrijfscultuur,
 Antwoordnummer 700, 4330 WB
 Middelburg (geen postzegel nodig)
communicatie@scheldestromen.nl,
 088-2461000 (lokaal tarief).

www.scheldestromen.nl/tijdschrift



Volg ons op facebook:
facebook.com/scheldestromen

*“Het heeft hier
behoorlijk
overhoop
gelegen.”*



De paden op, de krekens in

De Veerse Kreek en omgeving was acht maanden het toneel van baggerboten, werkmannen en machines. Nu het werk bijna is afgerond, kunt u er weer terecht. Met de wandelschoenen aan, de paardrijcap op of de hengel uit. Wij liepen alvast een stukje van de route. Projectleider Wilfred nam het voortouw.

8



12

Maaien in het voorjaar. We doen het nooit voor iedereen goed.



20

Redders van de zee: op pad met de KNRM.



24

Op de achterkant zit de familie Huissen uit Goes.



Waterschap Scheldestromen



Volg ons op twitter:
twitter.com/waterschap



Op de cover: standbeeld Frans Naerebout, boulevard Vlissingen

verder

- 6 Nieuwsberichten
- 11 Post
- 14 Buiten
- 19 In de steigers
- 23 Bijzonder gevonden

nieuws

Open dag waterschap

Noteer alvast in de agenda. Op zaterdag 15 juni bent u van harte welkom op onze open dag. Rondom de caissons van het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk slaan wij onze tenten op en valt er van alles te beleven voor jong en oud. Informatie over onder andere kustversterking en muskusrattenbestrijding wisselen we af met demonstraties van ons wagenpark. Neem een drankje van ons terwijl uw kinderen iets leuks maken voor thuis. U kunt ook een bezoek brengen aan de rioolwaterzuivering in Bruinisse. Wij zorgen voor vervoer per bus, maar u kunt er ook komen via onze fietsroute. In het volgende nummer meer over de activiteiten. (DS)



15 juni

Dijkversterking Noord-Beveland

Op 1 april eindigt het stormseizoen. Dan start projectbureau Zeeweringen, een samenwerking tussen Rijkswaterstaat en het waterschap, weer met het versterken van een aantal Zeeuwse dijken. Ook de dijk tussen Colijnsplaat en Wissenkerke (Nieuw Noord-Bevelandpolder) staat op het programma. Over een lengte van 3,7 kilometer wordt de glooiing vervangen. Bij het schor de Oesterput wordt de dijk een meter hoger. Hiervoor moet de dijk worden verbreed. Om het waardevolle schor te beschermen, gebeurt dit aan de binnenkant van de dijk. Tijdens het werk is het dijkvak niet toegankelijk. Dit geldt ook voor het strandje het Zandhoekje en het havenkje bij de Oesterput. Op zeeweringen.nl staat waar dit jaar nog meer aan de dijk gewerkt wordt. (AG)



Muskusrat in de klas?

Meer dan 2.700 kinderen hebben we vorig jaar mogen ontvangen op een van onze rioolwaterzuiveringen. Ongeveer hetzelfde aantal leerlingen heeft een gastles in de klas gehad. Educatie-medewerkers van het waterschap vertellen tijdens de gastles over de taken van het waterschap en in het bijzonder over het zuiveren van rioolwater. Tijdens de rondleiding op de rioolwaterzuivering kunnen ze met eigen ogen zien hoe het vuile water wordt gezuiverd. De gratis gastlessen en rondleidingen zijn voor leerlingen vanaf groep 7. Meer informatie hierover vindt u op scheldestromen.nl/leren_over_water. (CdP)

Witte vlag

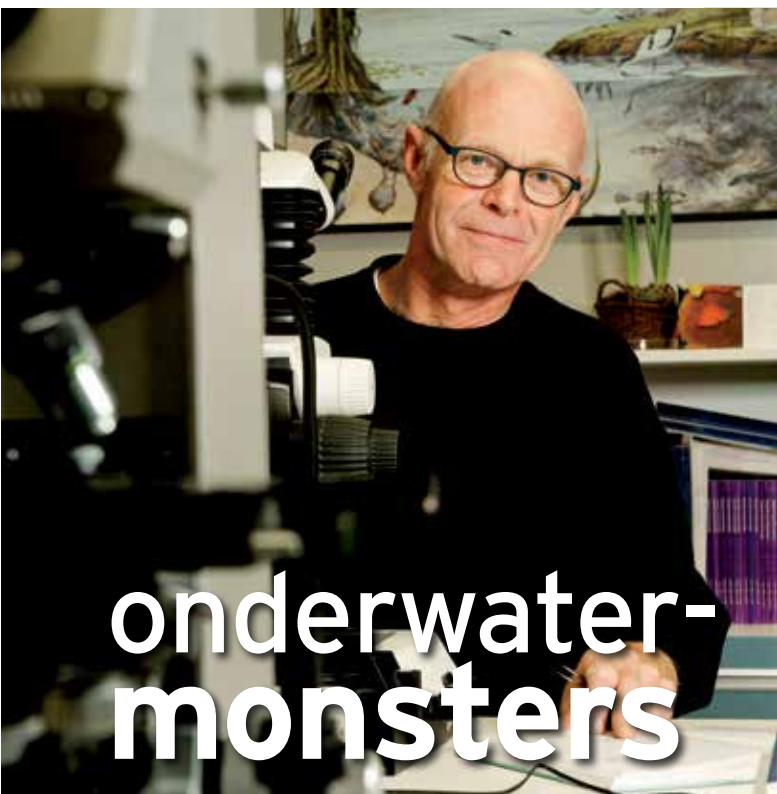
Het markeren van de schakel tussen land en zee. Daarom kom je in het duingebied tussen Groede en Herdijkte Zwarte Polder drie recreatiepunten tegen. Ze hebben alle drie een eigen thema en zijn te herkennen aan de mast met witte vlag. Groede heeft het thema 'cultureel'. In de duinen is een openluchttheater gemaakt. Op het vlonderpad staat een gedicht van Jacob Cats, de beroemde dichter die een buitenhuis had in Groede.

Een geweldige speeltuin met picknickvoorziening is in de duinen bij Nieuwvliet-Bad te vinden. Hier is het thema 'familie'. Terwijl kinderen lekker aan het ravotten zijn kunnen ouders genieten van het landschap.

In het duin bij Herdijkte Zwarte Polder is een terras met ligbanken. Blikvanger is de rij aaneengesloten palen waar het bovendien een fraai uitzicht oplevert. 'Stijlvol' is hier het thema. (MK)



“Ravotten bij Nieuwvliet-Bad”



Wist u dat libellen de eerste jaren onder water leven? En dat ook onze brakke wateren vol leven zitten? Ron Brand is er als biologisch analist dagelijks mee bezig. Half maart start zijn bemonsteringsronde weer. Het waterschap meet dan op ruim honderd punten in de provincie de biologische waterkwaliteit. Ron: “Hoeveel soorten er voorkomen en welke dit zijn geeft ons informatie over hoe het er met de waterkwaliteit voor staat.” Hij gaat verder: “Ons brakke water zal nooit echt helder worden. Het bevat veel voedingsstoffen waardoor er veel algen groeien.” In zijn laboratorium in Middelburg zeeft hij het water en worden de gevonden soorten in alcohol bewaard. Onder de microscoop vinden we dit keer een groepje waterkevers. Hoewel de waterkwaliteit slechts op lange termijn verandert, ziet Ron al wel een verbetering: “Het waterschap kiest steeds vaker voor natuurvriendelijke oevers (flauw talud) in plaats van beschoeiing. Hierdoor vind ik meer dieren en planten.” U bent gewaarschuwd, want naast libellen vindt Ron ook wel eens bloedzuigers... (LvD)

Rondjes

Met de aanleg van paden rond de Veerse Kreek en Vesten zijn verschillende rondjes compleet gemaakt.

- **Wandelnetwerk Walcheren**
Stichting Landschapsbeheer Zeeland verzorgt de bewegwijzering. Op Walcheren is dan 410 km aan wandelpaden beschikbaar. Eind 2013 maar liefst 2.220 km in heel Zeeland.

- **Ruiterrouthenetwerk**
Voor paard en ruiter is er vanaf de zomer 200 km aan verharde en onverharde paden door bos, langs landbouwgebied en over strand te gebruiken. Dit zijn suggestieroutes tussen Westkapelle, Domburg, Oostkapelle, Vrouwenpolder, Veere, Dishoek en Zoutelande.

Klus geklaard

“Een rondje?!”, zegt Wilfred bijna verontwaardigd. “Het is de moeite hoor, het wordt een flinke wandeling van bijna negen kilometer!” Waterschapper Wilfred de Kam (26) heeft het afgelopen jaar de werkzaamheden in het gebied goed in de gaten gehouden. Wilfred: “Dit gebied was acht maanden lang werkterrein, het heeft behoorlijk overhoop gelegen. De kreken hebben een schoonmaakbeurt gehad. Oevers zijn breder gemaakt om meer ruimte te creëren voor water, planten en dieren. Andere oevers zijn juist ‘strakker’ gemaakt om de oorspronkelijke vorm terug te brengen.” Het is slechts een greep uit de werkzaamheden bij de Veerse Kreek en Vesten. Naast noodzakelijk onderhoud, heeft het gebied veel extra’s gekregen: vissteigers voor fanatieke hengelaars, een laarzenpad voor echte natuurliefhebbers en een touwbrug voor de avontuurlijke wandelaar.

Gevarieerd aanbod

We starten onze wandeling op het kleine parkeerterrein bij de Snouck Hurgronjeweg. “Wij beginnen hier te voet, maar dit is ook een opstapplaats voor kanoërs. Je kunt vanaf hier het krekengebied doorvaren. Op het begin- en eindpunt vind je een opstapplaats”, vertelt Wilfred. We lopen langs de Gapingse watergang met aan de andere kant een jong beginnend bos. Door het bos slingert het ruiterpad. Als we op de houten brug staan zien we duidelijk dat de waterloop breder is gemaakt en natuurvriendelijk is ingericht. Wilfred: “Hoe flauwer de oever, hoe meer leefruimte er is voor de verschillende soorten planten en dieren.”

Geen brug te ver

Na de brug slaan we rechtsaf en bij de splitsing lopen we opnieuw richting een brug. “Dit is wel een bijzondere brug, want deze drijft op het water. Zoals je ziet heeft de brug ook een bepaalde ronding. Hierdoor lijkt het net alsof het water tegen de brug aan duwt en wordt de dijkdoorbraak die hier vroeger is geweest verbeeld.” Om de bezetters van Walcheren te verjagen zagen de geallieerden die Nederland bevrijdden geen andere uitweg dan het gebied onder water te zetten. Ze gooiden in oktober 1944 zo’n zestig Lancaster bommen op de Polredijk. De weg die het water toen heeft afgelegd heeft de huidige krekensstructuur bepaald.

Langs het bos en de verbrede oever wacht ons een derde brug. Dit keer een wiebelende touwbrug. “Dit is voor iets meer uitdaging”, lacht Wilfred. “Je kunt ook verder



Wilfred de Kam

Wat maakt Veere en omgeving zo aantrekkelijk? Niet alleen het pittoreske centrum, de haven en historische monumenten. Na een ware metamorfose is het natuurgebied rond Veere een bezoekje meer dan waard. Rond de Veerse Kreek en Vesten stippelden wij een boeiende wandeling voor u uit.

door Janneke Potter



De kreek als **WEGWIJZER**



Links: De zwart geblokte lijn is de route van dit artikel.
Linksonder: Dit baggerbootje maakt de waterlopen schoon en verbetert daarmee de waterkwaliteit.
Rechtsonder: Wandelen tussen de keutels op de stadswallen van Veere.

langs het bos lopen en dan verderop via een gewone brug. Maar ik ga er vanuit dat wij deze nemen?!”

Langs het water

Met de stroomrichting van het water mee, lopen we een klein stukje over de natuurcamping. Kampeerders kunnen met hun tenen bijna het water raken. Na de Landschuurweg wordt de waterloop steeds breder; de Veerse Kreek nadert. Op de uiterste hoek, komen we bij een uitkijkpunt en vissteiger. Volgens Wilfred de mooiste plek voor een hengelaar: “Hier kun je een hengel alle kanten op gooien, je zit hier helemaal vrij. Bovendien heb je uitzicht op de Polredijk. Ook hier benadrukt het uitkijkpunt de dijkdoorbraak. Het lijkt alsof ze nog maar net het gat in de dijk hebben gedicht met die basaltzuilen.”

We hebben niet voor niets laarzen aan. Dus pakken we het laarzenpad langs de kreek. “Dit pad kan drasig zijn. Je kunt ook kiezen voor het naastgelegen schelpen- of ruiterspad. We passeren vier vissteigers langs de kreek, één daarvan is toegankelijk met een rolstoel.” Op de andere hoek van de kreek kijken we op het reiger-eiland. Een rustige plek voor de kleine zilverreiger, de noordse woelmuis en de waterspitsmuis. “Hopelijk komen hier twee trekvlotten, maar helaas moeten we voorlopig nog omlopen.”

Napoleon

Via de Kreekweg gaan we richting Veere zelf. Rechts zien we de waterloop naar gemaal Oostwatering.

“Vroeger stond de kreek niet in verbinding met het water rond de vesten. Er was minder doorstroming in het gebied. Sinds dat er wel is, kalven oevers snel af. Daarom hebben we veel oevers hersteld, zeker hier bij de vesten”, vertelt Wilfred. Met het trekvlot steken we over en wandelen we over de stadswallen. We kijken nog even bij de Stenen Beer, een bijzondere verbinding tussen de bolwerken en de zeedijk uit de tijd van Napoleon.

Over het Bastionstrandje lopen we terug. Halverwege slaan we linksaf het bos in. Nu staan we op het uitkijkpunt van de Polredijk met een prachtig uitzicht over de kreek. “Je ziet een duidelijk contrast van de brede natuurvriendelijke oevers rechts

en links de strakke beschoeiingen. Een mooie combinatie hè?”, vraagt Wilfred. Via de trap verlaten we het uitkijkpunt en lopen we door het bos terug naar het beginpunt. We gaan voor de Visplas rechtsaf en komen tot slot langs de ‘Hoge Stoel’. Een uitkijkpunt vanwaar je vogels kunt spotten. Wilfred: “Ik denk dat ons eindpunt een andere stoel is, één op een terras in de voorjaarszon!”

Samenwerking tussen provincie Zeeland, gemeente Veere, Staatsbosbeheer en waterschap Scheldestromen. Mede mogelijk gemaakt door: Synergieprogramma KRW, Investeringsbudget Landelijk Gebied en het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland. ■



"Mijn missie is **geslaagd**: schone kinderen en **besparing** van water."

Afgelopen week heb ik een douchetimer van Scheldestromen mogen ontvangen, super leuk! Het is nu een sport geworden onder de pubers om precies te gokken of je het binnen de vijf minuten kunt halen zonder te kijken op de timer. Nou mijn missie is geslaagd. Schone kinderen én een besparing van water! Nogmaals hartelijk dank voor de prijs!

Ester Wielemaker
Oost-Souburg

Helm

- Vanmiddag rond 13.00 uur hebben twee mannen bossen helm uit de duinen getrokken en vervolgens afgezaagd zodat alleen de wortels achterbleven. Er stond ook nog een aanhangwagen boven op de duinovergang waar restanten helm in liggen.
- Locatie is aan de zeezijde van strandopgang bij het parkeerterrein aan de Van Woelderenaan in Vlissingen.
- Met vriendelijke groet,
• Bas Minderhoud
• Hoek
-
- *Deze melding hebben we ook via andere kanalen ontvangen. Er is niks bijzonders aan de hand. De helm wordt uitgestoken en ergens anders weer geplant.*
- *Op de plaats waar de beplanting uitgestoken wordt, wordt het dus uitgedund, om gaten op andere plaatsen op te vullen. Dit gebeurt in opdracht van het waterschap.*

Tip

Dit tijdschrift krijg ik kosteloos toegestuurd. Een mogelijke bezuiniging wil ik onder uw aandacht brengen. Maak voor de liefhebbers een digitale uitgave van dit tijdschrift. Het blad staat wellicht al gereed in een pdf-vorm?

Met vriendelijke groet,
P. van Zijst, Sint-Maartensdijk

Ons tijdschrift is al digitaal te lezen, zowel op de website (www.scheldestromen.nl/tijdschrift) als voor mensen die een 'digitaal abonnement' hebben. Zij krijgen de pdf gemaild. Uw mail maakt mij er wel weer attent op dat niet iedereen deze mogelijkheid kent. In de volgende uitgave van Scheldestromen zal ik deze optie opnemen zodat mensen die dat willen, kunnen wisselen van papier naar digitaal.

Liever **digitaal** lezen?

Wilt u ons blad voortaan liever in uw e-mailbox ontvangen?
Of kent u iemand die zo'n digitaal abonnement ziet zitten?
Mail naam en adres naar communicatie@scheldestromen.nl

**Je kunt er de klok op gelijk zetten:
zodra de voorjaarsmaaironde
begint, roeren voor- en
tegenstanders zich. Voor de een
kunnen we niet vaak genoeg
maaïen, terwijl de ander liever
ongerepte bermen ziet en de
natuur z'n gang wil laten gaan.
We proberen steeds weer een
evenwicht te vinden.**

door Chantal de Putter



9 vragen over bermen MAAIEN



Een van onze trekkerchauffeurs:
Klaas Schroevers

Hoever moeten jullie om een nest heen maaien?

Als we verder dan een maaibalk breed maaien, wordt de berm standaard vooraf gecontroleerd op de aanwezigheid van nesten. Als een nest wordt gevonden maaien we er in een straal van ongeveer vijf meter omheen.

Hoeveel kilometer berm wordt jaarlijks gemaaid?

We maaien de bermen van 4000 kilometer weg. Alles bij elkaar maaien we elk jaar ongeveer 8000 kilometer berm.

Waarom blijft het maaisel niet overal in de berm liggen?

Bermen met beschermde planten- of insectensoorten vragen om een ander bermbeheer, het zogenoemde ecologische maaibeheer. Het maaisel wordt opgeruimd om de bodem bewust te laten verschrallen zodat zeldzame planten zich kunnen ontwikkelen. Bepaalde, soms zeldzame, insecten en vlinders zijn namelijk afhankelijk van deze zeldzame planten.

Wanneer start het ecologisch maaien?

Ecologisch maaien gebeurt na 15 juli en op vastgestelde locaties. Elke twee jaar worden de insecten in een deel van deze ecologische bermen geïnventariseerd en in kaart gebracht. Als blijkt dat het voor de insecten beter is dat we eerder of later maaïen of een stukje berm beter niet kunnen maaïen, wordt het maaibeheer voor deze berm aangepast. Sommige ecologische bermen worden pas na 15 augustus gemaaid. In deze bermen bevinden zich cocons van zeldzame vlinders die ruim voor deze datum zijn uitgekomen.

Meer informatie over het maaïen van wegbermen en de maaikaarten per gebied: scheldestromen.nl/maaien. ■

Waarom maait het waterschap?

Wij zijn verplicht om de wegen inclusief de bermen te onderhouden, de verkeersveiligheid is de allerhoogste prioriteit. Niet alle waterschappen in Nederland hebben het wegenbeheer in hun takenpakket.

Waarom maaïen jullie in het broedseizoen?

De voorjaarsmaai begint eind april of begin mei. Eerder starten heeft geen zin omdat het gras nog te kort is. Starten we in juni, dan is het gras al veel te lang. Het gras belemmert het zicht en na een regenbui gaat het lange gras overhangen waardoor niet meer is te zien waar de berm begint.

Hoe houden jullie rekening met broedende vogels?

We maaïen alleen de strook direct naast de weg. Binnen deze strook nestelen meestal geen vogels. Vogels bouwen hun nesten liever verder van de weg vandaan, omdat ze dan minder last hebben van verkeerslawaaï. Onze medewerkers worden

ook regelmatig bijgeschoold op het gebied van flora en fauna.

Hoe vaak wordt de berm gemaaid?

Alle bermen worden minimaal één keer per jaar gemaaid. Bermen langs drukke wegen en onoverzichtelijke kruispunten worden vaker gemaaid en ook als allereerste.

Waarom maaïen jullie sommige stukken berm volledig?

Bermen rondom percelen met graszaad worden volledig gemaaid zodat de zaden van onkruid minder gemakkelijk mengen met het graszaad. Bij onoverzichtelijke kruispunten, bermen met flinke distelgroei, bij aangroei van braamstruiken en bij ecologisch bermbeheer maaïen we breder dan twee meter. De overige bermen maaïen we anderhalf tot twee meter, oftewel een maaibalk breed. Obstakels in de berm zijn dan beter te zien en voertuigen op smalle polderwegen kunnen veiliger uitwijken.

Rattekwaad

Een muskusrat is geen rat, maar familie van de woelmuis.

Langs het vlas

De fietsroute is voor € 1,50 te koop bij de VVV-kantoren in Zeeuws-Vlaanderen en via de webshop www.zeelandshop.com

Eten van de Inca's



Bron: info.nu

De kust is veilig



Letterlijk vers van de pers is ons boek 'De kust is veilig. Zwakke Schakels aangepakt'. Fotograaf Peter Verdurmen en schrijver Jan Jansen volgden het werk aan de zeewering van West-Zeeuws-Vlaanderen op de voet. Mooie verhalen en prachtige beelden zijn het resultaat. We geven vijf exemplaren weg. Om kans te maken, moet u de volgende vraag beantwoorden: 'Tegen welke storm is de versterkte kust bestand?' Mail uw antwoord voor 15 april door aan communicatie@scheldestromen.nl. Het boek is ook voor € 15,- te koop bij verschillende boekhandels. De verkooppunten vindt u op kustversterking.nl.

PaRadijs

- Een fluitje van een cent: radijsjes kweken.
- Nu de lente zijn intrede doet, kunnen de zaadjes de volle grond in. Zaai niet te dik. Na drie tot zes weken, zijn de knolletjes groot genoeg om te oogsten. En voor wie wat kleiner 'betuind' is, zaaien in balkonbakken kan ook!



Start!



Loper of kijker: op zaterdag 20 april kunnen sportfanaten zich uitleven tijdens de Marathon Zeeuws-Vlaanderen. Dit jaar voor de vijfde keer met voor het eerst de finish

op de Grote Markt in Hulst. Het waterschap sponsort dit sportevenement dat grotendeels over waterschapswegen verloopt. Voor tijden en andere info: marathonzvl.nl

Kies uw onderwerp!

Hoewel de lente officieel nog moet beginnen, is de redactie al volop bezig met het zomernummer. Voor één artikel hebben we nog geen onderwerp gekozen. Waarover zou u het liefst lezen?

- A Fietsen en wandelen aan de versterkte Zeeuws-Vlaamse kust
- B Verknocht aan Zeeland in 3 interviews: inwoner, toerist en student
- C Hoe veilig zijn onze dijken echt?
- D 24 uur op de camping, dagboek van een campinghouder

Geef uw voorkeur voor 1 april door via communicatie@scheldestromen.nl

Spelen tussen de bunkers

De bunkers uit de oorlog vormen de basis van dit gratis speel- en infopark. Op Groede Podium kunnen kinderen zich uitleven. Met klimmen en klauteren, een labrynt, vlonderbos en dierenhoek. Vanaf het terras van het restaurant is het genieten van het prille voorjaarszonnetje. Gerard de Moorsweg 4, Groede

: achter de schermen

Een lezer krijgt een kijkje in de keuken bij een bedrijf of gebied waar normaal geen publiek is toegestaan.



In de media leest Laura Mulder (33) uit 's-Heer Hendrikskinderen regelmatig over de Zeeuwse elektriciteitsproducent EPZ; zowel positief als negatief. "Volgens de media zou het er gevaarlijk kunnen zijn. Maar omdat we er zo dichtbij kunnen wonen, moet het toch wel veilig zijn? Daarom wil ik er graag een kijkje nemen."

door Danielle Steijn-Laing

Laura Mulder en Monique Linger

In de bol van EPZ

Monique Linger, communicatiemanager bij EPZ, begrijpt het gevoel van onze lezer wel. “Straling is immers eng. Ik wil graag laten zien hoe we in de kerncentrale werken, maar wat je er uiteindelijk van vindt, moet je zelf weten.” Monique is gewend aan de ophef rondom kernenergie. “Stroom uit je stopcontact is vanzelfsprekend, maar er gaat wel veel mensenwerk aan vooraf. Voor die mensen en voor de omgeving willen we het werk zo veilig mogelijk maken. Je kunt het dus niet eens zijn met kernenergie, maar wij doen er wel alles aan om veilig te zijn en te blijven.”

Stralende energie

Laura krijgt eerst een rondleiding in het bezoekerscentrum. Monique legt het proces uit: “Afgeschermd door staal en beton bevindt zich de ‘kern’. Hierin produceren we warmte. Die warmte ontstaat door het splijten van uraniumkernen, de splijtstof. De warmte wordt opgenomen door het water van de nucleaire kringloop dat onder hoge druk circuleert door het reactorvat. Met de warmte wordt stoom gemaakt in de stoomgenerator. De stoom drijft een turbine aan. De stroom die daardoor wordt opgewekt, gaat naar het elektriciteitsnet. Daarna koelen we de stoom weer tot water met koud water uit de Westerschelde.”

Nóg beter voorbereid

Met een bewaker mag Laura daadwerkelijk een kijkje nemen in de bol. Na allerlei beveiligingsprocedures stapt ze in de lift naar achttien meter boven NAP. Omdat Laura het beeld heeft dat er mannen in witte pakken in alle drukte allerlei knoppen bedienen, wil Monique het beeld van Laura bijstellen. “Dit is nou de regelzaal.” Wat Laura aantreft, is een handje vol mannen in gewone kleding die in alle rust het hele proces nauwkeurig met de computer in de gaten houden. Wachtingenieur Hans Oostdijk laat zien dat achterin de zaal tientallen mappen met procedures staan. “We oefenen vaak. Zowel de standaardprocedures zoals die daar staan beschreven als in het omgaan met incidenten die elders in de wereld plaatsvonden. We willen ook voortdurend verbeteren”, aldus Hans. Ze oefenen in een simulator waar deze regelzaal exact is nagebouwd. Zelfs het uitzicht door het raam is hetzelfde.

24 meter boven NAP

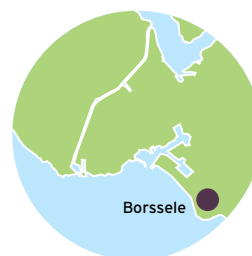
Na dit bezoek stijgt Laura per lift naar 24 meter boven NAP en mag ze een kijkje nemen bij het reactorbassin in de bol. Ze trekt eerst een oranje stofjas en slofjes aan om zich te beschermen tegen radioactieve stofdeeltjes. Ook wordt ze gescand om aanwezigheid van radioactiviteit

“Dat we zelf radioactieve stoffen in ons lichaam hebben, weten veel mensen niet.”

Elektriciteitsproducent EPZ in Borssele wekt al meer dan 35 jaar stroom op. De producent heeft, naast de enige kerncentrale van Nederland, een kolencentrale met biomassamee-stookinstallatie en een windpark. Er werken ruim 500 medewerkers. De kerncentrale mag open blijven tot 2034.



Links: In de bol vertelt Monique over de splijtstofelementen. Rechts: Er zijn honderden knoppen, maar daar zit pas iemand achter als problemen opgelost moeten worden.



op haar lichaam te meten. Dan stappen ze in een automatische 'sluis'. Omdat er in de bol namelijk onderdruk heerst, kun je niet zomaar binnenlopen. Verrast is ze om te zien dat de plek, waar de gebruikte splijtstofelementen onder water liggen, best klein is.

Achter beton, onder water

De kerncentrale zit met één groot probleem: radioactief materiaal. Als je wordt blootgesteld aan te veel straling, loop je een gezondheidsrisico. Daarom ligt het radioactieve materiaal in een gesloten systeem veilig achter meters beton, diep onder water. Beton en water schermen de

straling zo goed af dat je toch veilig kunt werken in het hart van de centrale. Zodra iemand de centrale ingaat, draagt hij een meetinstrument dat meet hoe hoog de opgelopen straling -hoe klein ook- is. "We hanteren strenge stralingslimieten, veel strenger dan de wettelijke norm", vertelt Monique. "En als iemand toch op die bedrijfsnorm zit, dan moet hij een tijdje ander werk doen."

Monique rondt het bezoek af. "Het zou mooi zijn als we stroom kunnen opslaan, maar zo ver zijn we nog niet. Omdat we toch met z'n allen achter de tv willen zitten en veel stroom verbruiken, moeten we voor-

lopig alle bronnen gebruiken. Mét oog voor mens en veiligheid."

Het beeld dat Laura door de media over EPZ en gebeurtenissen in andere kerncentrales had gecreëerd, heeft ze na haar bezoek bijgesteld. Geen terrein ter grootte van Shell in Pernis met grote fabrieken. "En geen mannen in witte pakken die achter de knoppen zitten. Maar een kernreactor die veel kleiner is dan ik had verwacht. Toch was het erg leerzaam om te zien hoe het in z'n werk gaat en hoeveel veiligheidsmaatregelen er genomen worden om te zorgen dat je er veilig kan werken, maar ook dat wonen in Zeeland veilig blijft." ■



in de steigers



- 2,7 km halfverhard pad
- 2,4 km waterloop
- 5,5 km beschoeiing
- 20.000 m³ grondverzet
- 10.000 m³ hergebruik grond in project
- Aannemer: Eendracht Zeeland B.V.
- Samenwerking tussen gemeente Borsele, Natuurmonumenten en waterschap Scheldestromen
- Planning gereed: april 2013

Op een korte afstand van elkaar draaien twee minigravers, drie rupsen en een mobiele kraan. In de pas gegraven waterloop staan mannen in waadpakken om palen voor beschoeiing te plaatsen. Een project dat twee vliegen in één klap slaat.

door Janneke Potter

Sloelijntracé Heinkenszand



“Dagelijks werkt hier zo’n tien man langs het voormalige Sloelijntracé in Heinkenszand”, vertelt Marco Minderhoud (41). Hij is toezichthouder van dit project: “We verhelpen wateroverlast in de buurt van de Slaakweg en tegelijkertijd komt er een pad waar mensen kunnen wandelen en fietsen. Er zijn veel werkzaamheden op een relatief kort stuk waardoor iedereen rekening met elkaar moet houden. We ontgraven grond voor een waterloop, leggen een halfverhard pad aan, plaatsen beschoeiingen, duikers en stuwen en er moet ook nog wat asfalt- en rioleringswerk gedaan worden.”



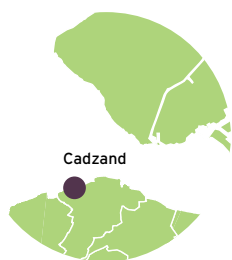
Straks wandelen over voormalige spoorlijn

Marco schippert dagelijks tussen kantoor en buiten. “Ik hou in de gaten of het project volgens planning verloopt, maar ook of de werkzaamheden goed en netjes worden uitgevoerd. Dat kun je alleen controleren als je regelmatig in het veld te vinden bent.”

Marco vindt het een boeiend project. “Het lijkt misschien standaard, maar de werkzaamheden zijn net even anders dan normaal”, vertelt Marco. “We plaatsen bijvoorbeeld een voetgangersbruggetje en doen een boring onderdoor de provinciale weg. De wa-

terloop kruist ook een aantal andere wegen. Op die plekken gebruiken we zogenoemde ‘Wacoduikers’. Deze betonnen duikers zijn rechthoekig en leggen we onder de weg. Er blijft dan tussen de duiker en de weg voldoende ruimte over voor de fundering, kabels en leidingen. Dit soort bijzonderheden maken van het project een uitdaging.”

Wandelen van Eindewege naar 's-Heerenhoek, het kan bijna. ■



Mayday, mayday! Voor de Zeeuws-Vlaamse kust is een schip in nood. Binnen enkele minuten snellen de redders van de KNRM Cadzand, vaak vanaf hun werk, naar hun post. Ze hijsen zich in hun overlevingspakken en de 'Winifred Lucy Verkade-Clark' wordt te water gelaten. Vol gas vooruit.

door Danielle Steijn-Laing

Spannende momenten beleven ze hier wel vaker. Meestal gaat het om een boot die niet meer op eigen kracht naar de haven kan varen, omdat de motor het heeft begeven. Dan helpen ze de, soms al onderkoelde, bemanning en slepen ze de boot naar een veilige haven. Helaas komt het ook voor dat ze op zoek moeten naar vermiste mensen langs de waterlijn of op open zee. Of ze brengen met de legertruck ambulancepersoneel naar moeilijk bereikbare plekken. "Maar mensen helpen en redden is gewoon een roeping. Dit is onze passie", aldus Jan Aarnoutse.

Opstapper

Waterschapper Jan (41) is een van de vijftien mannen van het reddingsteam in Cadzand; dertien mannen die varen en twee die vanaf de kant helpen. Bij de KNRM mag je tot je 55^e varen. Daarna kun je nog aan de wal worden ingezet. Als er een grote actie wordt opgezet, dan kan die heel goed vanuit het reddingsstation worden ondersteund. De Kustwacht coördineert de acties. Jan zit al dertien jaar bij het team. Hij is 'opstapper'. Jan: "Ik ben dus bemanningslid, maar wel een die alles moet kunnen. Van het bedienen van de apparatuur tot het beademen van een drenkeling." De mannen van het reddingsteam in Cadzand hebben verschillende achtergronden en daardoor kunnen ze stuk voor stuk hun eigen expertise

bijdragen aan het team. Jan: "Bij ons zitten mensen uit de horeca, bouw, scheepvaart, industrie en mannen die al met vervroegd pensioen zijn. Van alles wat. En dat vind ik het mooie van onze club."

Zand, wind en zout

De vijftien mannen komen wekelijks bijeen. Jan: "Bij ieder station is het anders geregeld. We zijn er ook niet altijd allemaal. Als je in de ploegen werkt, kan je er natuurlijk niet altijd bij zijn. Wij komen iedere maandag samen voor de onderhoudsavond. We voeren kleine reparaties uit aan het materieel, kijken of alles nog goed vast zit of ververset de olie. Ons materiaal heeft altijd te maken met de meest slechte condities: zand, wind en zout water. Die condities vereisen goed onderhoud." Toch gebeurt het wel eens dat ze er samen niet uitkomen omdat er iets specifiek aan de hand is met de reddingsboot. Dan kunnen ze altijd terugvallen op de landelijke expertise binnen de KNRM. Eén keer per twee weken oefenen ze daadwerkelijk op zee. De reddingsboot 'Winifred Lucy Verkade-Clark' wordt getrokken door een Amerikaanse op rupsbanden landbouwtractor, de Caterpillar Challenger 75e.

Oefenen in Schotland

"Het is van groot belang om al je vaardigheden bij te houden. Als we gaan varen





Redders van de zee



De Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij (KNRM) is een zelfstandig opererende organisatie die kosteloos hulp verleent op zee en open water. De KNRM krijgt geen subsidies en moet het volledig van donaties en giften hebben.

Foto onder: Jan Aarnoutse: "Als we een drenkeling zonder reddingsvest vinden en redden, dan heeft hij hartstikke veel geluk."



wisselen we steeds van functie. We moeten allemaal blind op de radar kunnen varen of communiceren met de Kustwacht en andere scheepvaart. Tijdens het opleidingstraject krijgen we diverse opleidingen en gaan we een keer oefenen in Schotland. Want het is gewoon goed om te oefenen met mensen en situaties die je niet kent", vertelt de toegewijde Jan. Deze oefenmomenten zijn allemaal te plannen. Maar hoe zit het thuis en met het werk, want een vermissing laat zich natuurlijk niet plannen? "Het is een passie. Zowel jijzelf, als thuis als op je werk moet men erachter staan. Ik zit gelukkig in de positie dat het waterschap mij toestaat om onverwachts het werk neer te leggen om deel te kunnen nemen aan een reddingsactie."

Wederdienst

Een van die reddingsacties kwam niet via de pieper maar via een telefoontje binnen. Het bericht was van een waterschapscollega. Hij reed over het strand na een storm en was vast komen te zitten in het zand. Zijn collega, die hem los wilde trekken, kwam onverhoopt ook vast te zitten. "Ze belden mij om hen te

komen redden. We besloten om de KNRM-truck in te zetten. Toen ik later een KNRM-melding kreeg waar mijn collega van het waterschap dicht in de buurt was, heb ik gevraagd om te helpen. Noem het een wederdienst. Van deze en al onze andere acties maken we een rapport." Deze zijn te vinden op knrm.nl

Pan erwtensoep

Alle bemanningsleden hebben ondertussen wel eens een actie met een minder goede afloop meegeemaakt. Voordat iemand bij de club komt, krijgt hij eerst een goed gesprek waarin deze aspecten aan bod komen. Jan: "Het is af en toe best zwaar en je moet voorbereid zijn op het ergste. Daarom is het heel belangrijk dat er na een actie gepraat wordt. Gelukkig lopen de meeste acties wel goed af!" Na de oefeningen op zee komt in de winter altijd een pan erwtensoep op tafel. Dan wordt de oefening geëvalueerd. Daarna staan ze weer dag en nacht klaar. Als redders van de zee. ■



: bijzonder gevonden

Het lijkt zomaar een betonnen paal, daar in de wegberm bij het gehucht Roodenhoek in de Hoofdplaatpolder. Ooit stonden er vijf. Dit is nummer drie. Geen gewone paal maar een generaliteitspaal.

door Linda van Dijke

Een paal uit 1777

Na de Tachtigjarige Oorlog tegen Spanje (1648), werd Nederland een zelfstandige natie: de republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Naast de zeven provinciën waren er ook zogenaamde generaliteitslanden. Dit waren de rooms-katholieke gebieden die tijdens de Tachtigjarige Oorlog door Spanje veroverd waren. Een van deze streken was Staats-Vlaanderen. De generaliteitslanden hadden geen eigen bestuur, maar vielen rechtstreeks onder de Staten-Generaal.

Nadat de Staten van Zeeland in 1704 besloten de schorren 'De Hooge Plaat' bij Biervliet te verkopen, werd het gebied middelpunt van jarenlange twist. Verschillende besturen en hoge heren meenden er recht op te hebben. In de conventie van 1775 kwam men overeen dat de provincie Zeeland 3/5 deel van de Hooge Plaat kreeg en de Generaliteit 2/5 deel.*

Deze grenssteen staat aan de Wilhelminadijk, in een reeks van ooit vijf generaliteitspalen. Om duidelijk te maken van wie welk gebied was, is het erin gebeiteld. Aan de ene kant 'Zeeland' en aan de andere kant 'generaliteit'. Toch handig die grenspalen. Die er overigens in heel veel typen zijn of waren: banpalen, ambachtspalen, hekpalen, kantonpalen, liniepalen, Oostenrijkse palen, smokkelpalen, tiendenpalen... Wie weet voor een volgende keer.

Bron: 'Encyclopedie van Zeeland' en 'Tussen afsluitdammen en deltidijken'.

* of andersom, bronnen beschrijven de verdeling ieder anders.

We zijn thuis bij de familie Huissen in Goes. Lucretia (53) is receptioniste/telefoniste bij het waterschap en woont samen met man Rini (54, werkt bij gemeente Reimerswaal) en hun twee kinderen Aniek (21) en Roel (18). De poezen Twister en Minoes vluchten het huis uit.



Aniek zou het wel weten.

Het interieur oogt verzorgd en modern. Rini lachend: "Dat is Lucretia d'r werk hoor. Ik mag hier alleen wonen." Aniek werkt als begeleidster in een woongroep voor gehandicapten bij de stichting Zuidwester. "Ik doe dit werk erg graag." Roel is eerstejaars student aan het CIOS (sportopleiding). Sinds kort speelt hij tennis, maar nog niet

zo goed als zijn vader, die al jaren tennist bij De Bongerd in Kloetinge.

Het gezin is al drie keer in Sri Lanka geweest, waar de kinderen geboren zijn. Aniek zou er het liefst ieder jaar op vakantie gaan. Maar met een familie-uitje van de personeelsvereniging gaat ze ook graag mee. Ook Roel is wel eens

bij het waterschap 'te zien': "Ik ben al een paar keer zwarte piet geweest op het sinterklaasfeest. Ik speel keyboard dus dan ben ik muzikpiet."

Het gesprek van de week gaat over de vakantieplannen van dit jaar. Rini: "We zijn er nog niet uit." Aniek zou het wel weten...